

Л.І. Березенська,

старший викладач;

О.С. Гуманкова,

старший викладач;

О.І. Козловська,

методист центру самопідготовки вчителів

(Житомирський державний університет)

АВТЕНТИЧНИЙ ТЕКСТ – ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Предметом статті є проблема формування соціокультурної компетенції учнів загальноосвітньої школи на основі автентичного тексту

Як відомо, основною метою навчання іноземної мови в ЗОШ є розвиток комунікативної компетенції учнів, а саме вміння використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Досягнення цієї мети передбачає взаємопов'язаний комунікативний та соціокультурний розвиток учнів засобами іноземної мови для їх підготовки до міжкультурного спілкування в різних сферах життєдіяльності: особистісній, професійній, освітній, публічній. Це означає, що використання іноземної мови в соціальному контексті потребує від учнів не тільки знання іноземної мови, а й уміння орієнтуватися та бути відкритим до нового культурного досвіду, тобто бути справжнім користувачем мови.

Оскільки соціокультурна компетенція поділяється на країнознавчу та лінгвокраїнознавчу, учні, по-перше, мають здобути відповідні країнознавчі знання з історії, географії та культури країн, мову яких вивчають у школі, по-друге, оволодіти особливостями вербальної та невербальної поведінки носіїв мови у тій чи іншій ситуації спілкування. Саме формуванню такої компетенції має сприяти автентичний текст, який, як зазначено в Рекомендаціях Ради Європи [1:93], є центром будь-якого акту мовленнєвого спілкування, зовнішньою предметною з'єднувальною ланкою між тим, хто продукує, і тим, хто сприймає, спілкуються вони безпосередньо чи на відстані.

Згідно з вимогами чинної програми, учні загальноосвітньої школи мають розуміти нескладні автентичні тексти, що стосуються приватної, публічної, професійної та освітньої сфер спілкування, а також бути знайомими зі змістом соціокультурної інформації про країну, мову якої вивчають.

Тексти для читання та подальшого їх опрацювання мають добиратися таким чином, щоб за своїм змістом вони відтворювали реальні соціальні стосунки, містили доречні правила ввічливості та поведінки, включали основні відомості про культури народів, мова яких вивчається, про їх повсякденне життя, міжособистісні відносини, національну самобутність, історію та мистецтво соціальні відмінності того чи іншого народу.

Як зазначено в Рекомендаціях Ради Європи, типи текстів включають:

Усні:	Письмові:
<ul style="list-style-type: none"> • публічні оголошення, інструкції • публічні промови, лекції, презентації • ритуали • розваги (драма, шоу, читання, пісні) • спортивні коментарі • випуски новин • публічні дебати, дискусії • розмови по телефону	<ul style="list-style-type: none"> • книжки • ілюстровані журнали • газети • підручники • комікси • брошури • листівки • рекламні матеріали • квитки • знаки • словники • листи • конспекти [1:93]

Більшості сучасним чинним підручникам бракує саме автентичних текстів, які формують належну соціокультурну компетенцію учнів. Такі підручники містять невеликий процент автентичних текстів, що містять соціокультурну тематику, національні реалії, формули етикету, правила пристойної поведінки в іншомовному середовищі тощо.

Невідповідність таких текстів потребам шкільної програми [2:4] вимагає від учителя іноземної мови творчого підходу до шляхів формування належної соціокультурної компетенції учнів, самостійного пошуку автентичних текстів, які містять вербальні аспекти комунікації, малюнки та ілюстрації, аби надати навчально-виховному процесу соціокультурного змісту та сприяти особистісному розвитку учня в контексті полілогу культур.

Плануючи урок та сприяючи формуванню соціокультурної свідомості учнів як необхідної складової комунікативної компетенції, вчитель має забезпечити урок інформативними автентичними текстами у вигляді статей, сучасної прози та поезій, аудіотекстів, фотоматеріалів та відеофільмів для того, щоб кожен учень міг вико-

ристати їх цілеспрямовано, аналізуючи соціокультурні проблемні ситуації через створення соціальних портретів та проєктів, через спілкування та обговорення їх на уроці.

Так під час дебатів, які опираються на автентичний текст 'Volunteers wanted' [3:69], учні дискутують та обмінюються набутим досвідом щодо проблем, які стосуються соціокультурної сфери спілкування, одночасно навчаючись працювати в так званому відкритому інтерактивному просторі, проявляючи волю та бажання зіставити власну точку зору та реальні культурні цінності.

Volunteers wanted!

You've been studying hard for your final exams all year and finally they're over. It's time to start applying for your first job and earn money or apply to go to university, or is it? Some people decide to do something quite different before they settle down to a full-time job or education.

Every year, thousands of young adults from all over the world take part in a once-in-a-lifetime adventure. Voluntary organisations offer young adults the chance to live abroad, and work on projects which help the community or the environment. Volunteers can be founded in Greece helping to protect the falling numbers of black bears, working in residential homes in Portugal or even helping gorillas in Rwanda. There are no pre-conditions in terms of nationality, ability, qualifications or social background. Volunteers need only a passport, a reference, and enthusiasm.

Each volunteer is looked after by someone from the host project, and every participating country provides support. Most volunteers are not paid wages or salary, but are given accommodation and food, and sometimes receive an allowance. Training is usually offered to volunteers both before and during their time away – and they can get advice on finding other employment after their return to their own country.

Volunteering can help you develop skills which are attractive to employers and universities, such as independence, initiative and social skills. So what are you waiting for? Anyone who is interested in volunteering, or wants further information, can contact their nearest volunteer agency, or look for opportunities on the many volunteer websites on the Internet.

Після читання такого та подібних текстів учитель створює ряд комунікативних ситуацій, які дають можливість кожному учневі спілкуватися, усвідомлюючи соціокультурні відмінності та виконуючи роль культурного посередника між власною та іноземною культурою.

Ефективними можуть бути такі ситуації для спілкування:

- Is Volunteering good for young people who have just left school? Are you going to volunteer after school?
- Imagine that you have a chance to work after school. Which job would you choose?
- Create a project 'Volunteers are happy to help others' and present it to your classmates.
- Working in small groups come to the conclusions what the best way to earn money is?
- Prove, that schoolchildren in this country can have part-time jobs to earn extra money.

Таким чином, спираючись на автентичний текст, учні не тільки знайомляться з цінностями культур інших народів, але і вчать розуміти культуру власного народу, бути толерантними до інших культур, манер поведінки, звичаїв та традицій, формуючи власне бачення світу та своє місце в ньому.

Матеріал надійшов до редакції 5.04.2004 р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Николаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова 2-12 класи. – К.: Шкільний світ, 2001. – 44 с.
3. Gude K., Duckworth M. Matrix. Pre-intermediate Student's Book. – Oxford: Oxford Univ. Press, 2002. – 151 p.

Березенская Л.И., Гуманкова О.С., Козловская Е.И. Автентичний текст – основа формування соціокультурної компетенції учасників середньої школи.

Эта статья показывает пути формирования социокультурной компетенции учащихся общеобразовательной школы.

Berezenska L.I., Gumankova O.S., Kozlovska L.I. Authentic Text as the Basis of the Formation of Socio-Cultural Competence of School Learners.

This article shows the ways of formation of sociocultural competence on the basis of an authentic text at a secondary school.